

«Πρὸς Οἰκοδομὴν τῆς Ἐκκλησίας»

- Χρονικά • Ποιμαντικές Δραστηριότητες •
- Ἐκδηλώσεις • Συνάξεις • Ὁμιλίες •
- Κηρύγματα • Πανηγύρεις • Προσκυνήματα •
- Κοινωνική Διακονία • Ἐκδόσεις •

■ Ἐπὶ τῇ Μνήμῃ τῶν Ἁγίων Πατέρων τῆς Ζ' Ἁγίας Οἰκουμενικῆς Συνόδου

Οἱ Εἰκονόφιλοι Πατέρες καὶ ἡ Θεολογία τους* Ἐπισημάνσεις καὶ ἐπίκαιρες ἀπόρροιες

† Μητροπολίτου
ᾠρωποῦ καὶ Φουλῆς Κοπριανοῦ
13/26.10.2014

Ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ Ἀδελφοὶ καὶ Ἀδελφές μου·

Ἐπικαλοῦμαι τὶς προσευχές Σας, τὴν Σκέπη τῆς Παναγίας μας, τὴν Ὁδηγία τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ὡς καὶ τὴν ἐνίσχυσι τῶν εὐχῶν τοῦ Ἁειμνήστου Πατρὸς καὶ Μητροπολίτου μας Κυπριανοῦ († 17.5.2013), προκειμένου νὰ ἐκπληρώσω τὴν Διακονία, ἡ ὁποία μοῦ ἔχει ἀνατεθεῖ.

Εἶναι γνωστὸν σὲ ὅλους μας, ὅτι ἡ **Εἰκονομαχία** ἦταν μία *θρησκευτικῆ-ἐκκλησιαστικῆ κρίσις*, ἡ ὁποία συνετάραξε περισσότερο ἀπὸ ἓνα αἰῶνα (726-843) τὴν Αὐτοκρατορία μας· ἦταν πράγματι μία *μακρὰ τραγωδία*.

Ἡ κρίσις αὐτὴ χαρακτηρίζεται ὀρθῶς ὡς *ιδιότυπον εἶδος ἐμφυλίου πολέμου* καὶ ὡς *βυζαντινὴ εἰκονομαχία*, διότι ἐγεννήθη, διήρκεσε καὶ διεδόθη κυρίως στὴν Ἀνατολή, μὲ κέντρο τὴν Κωνσταντινούπολι.

Οἱ Εἰκονομάχοι δὲν κατενόησαν, ὅτι ἡ *τιμητικὴ προσκύνησις* τῶν ἱερῶν **Εἰκόνων** κατέχει σπουδαιότητα θέσι στὴν Ὁρθόδοξη Λατρεία, ἐφ' ὅσον ἀπορρέει ἀπὸ τὸ θεμελιῶδες Δόγμα τῆς Ἐνανθρωπήσεως τοῦ ἐνὸς ἐκ τῶν θείων Προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδος:

• ἡ **Εἰκόνα** τοῦ Σωτῆρος μας Χριστοῦ ἀποτελεῖ μίαν ζῶσα μαρτυρία, ὅτι ὁ Θεὸς πράγματι ἐσαρκώθη.

Ἡ ἱερὰ Εἰκόνα ξεπερνᾷ τὴν ἀπλῆ ἀναπαράστασι καὶ διακόσμησι καὶ εἰκαστικῇ ἀπόδοσι τῆς Ἁγίας Γραφῆς:

• εἶναι **λατρευτικὸ ἀντικείμενο**, στὸ ὁποῖο ἐνοικεῖ ἡ Θεία Χάρις, καὶ φανερῶνει τὴν Ἱερὰ Παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως καὶ ἡ Γραπτὴ καὶ ἡ Προφορικὴ Παράδοσις.

Καὶ περαιτέρω, ἡ ἱερὰ **Εἰκόνα** μᾶς ἀνοίγει, ὅπως ὀρθῶς παρετηρήθη, «**μίαν ἀπέραντον ὄρασιν**»:

• τὸ **Παρελθόν**, τὸ **Παρόν** καὶ τὸ **Μέλλον**, περιλαμβάνονται στὴν **Εἰκόνα**: μᾶς ἀποκαλύπτει στὸ **Παρόν** τὸ **Μυστήριον τοῦ Μέλλοντος Αἰῶνος**, τὸ ὁποῖο φωτίζει τὸ **Παρελθόν** καὶ δίδει νόημα στὸ **Παρόν** τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς: εἶναι «μία ἀποκάλυψις τοῦ αἰωνίου ἐν χρόνῳ»: ἐκφράζει τὴν «πνευματικὴν ἐμπειρίαν τῆς Ἁγιότητος», ἡ Ὅποία εἶναι ἐνσάρκωσις τῆς **Ἐσχατολογικῆς Πραγματικότητος ἐδῶ καὶ τώρα**, ἐν τόπῳ καὶ χρόνῳ.

* * *

Πρέπει βεβαίως νὰ ὑπογραμμισθῇ, ὅτι ὅταν προσκυνοῦμε τὶς ἅγιες **Εἰκόνες**, «προσκυνοῦμεν οὐ τῇ ὕλῃ, ἀλλὰ τῷ εἰκονιζομένῳ» δηλαδή, ἔχουμε **σχετικὴ-τιμητικὴ προσκύνησι**, ἡ ὁποία ἀναφέρεται ἐμμέσως πρὸς τὸν ἴδιον τὸν Θεό, ὡς αἰτίαν τῆς ἀγιότητος τῶν Ἁγίων:

«διὰ τῆς Εἰκόνας καὶ τῶν Ἁγίων, **τῷ Θεῷ προσάγω τὴν προσκύνησιν καὶ τὴν τιμὴν**, δι' ὅν καὶ τοὺς Αὐτοῦ φίλους σέβω καὶ δι' αἰδοῦς ἄγω» (Ἱεροῦ Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ).

Ἀξίζει πράγματι νὰ ἀκούσωμε ἓνα τμήμα, τὸ οὐσιωδέστερο, ἐκ τοῦ **Δογματικοῦ Ὁροῦ Πίστεως** τῆς Ζ' Ἁγίας Οἰκουμενικῆς Συνόδου (787):

• «**Τούτων οὕτως ἐχόντων**,... **ἐπακολουθοῦντες** τῇ θεηγόρῳ Διδασκαλίᾳ τῶν ἁγίων Πατέρων ἡμῶν καὶ τῇ Παραδόσει τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, τοῦ γὰρ ἐν Αὐτῇ οἰκήσαντος Ἁγίου Πνεύματος εἶναι ταύτην γινώσκομεν, **ὀρίζομεν** σὺν ἀκριβεῖα

πάση καὶ ἐμμελείᾳ, **παραπλησίως** τῷ τύπῳ τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ **ἀνατίθεσθαι** τὰς σεπτὰς καὶ ἀγίας Εἰκόνας, τὰς ἐκ χρωμάτων καὶ ψηφίδος καὶ ἐτέρας ὕλης ἐπιτηδείως ἐχούσης, ἐν ταῖς ἀγίαις τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαις, ἐν ἱεροῖς σκευέσι καὶ ἐσθῆσι, τοίχοις τε καὶ σανίσιν, οἴκοις τε καὶ ὁδοῖς· **τῆς τε** τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ Εἰκόνας, καὶ τῆς ἀχράντου Δεσποίνης ἡμῶν τῆς ἀγίας Θεοτόκου, τιμίῳν τε Ἀγγέλων καὶ πάντων Ἀγίων καὶ Ὁσίων ἀνδρῶν.

Ὅσῳ γὰρ συνεχῶς δι' εἰκονικῆς ἀνατυπώσεως ὁρῶνται, τοσοῦτον καὶ οἱ ταύτας θεώμενοι διανίστανται πρὸς τὴν τῶν πρωτοτύπων μνήμην τε καὶ ἐπιπόθησιν, καὶ ταύταις **ἀσπασμὸν καὶ τιμητικὴν προσκύνησιν ἀπονέμειν, οὐ μὴν τὴν κατὰ πίστιν ἡμῶν ἀληθινὴν λατρείαν, ἣ πρέπει μόνῃ τῇ θεῖᾳ φύσει· ἀλλ' ὄν τρόπον τῷ τύπῳ τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ καὶ τοῖς ἀγίοις Εὐαγγελίοις καὶ τοῖς λοιποῖς ἱεροῖς ἀναθήμασι, καὶ θυμιαμάτων καὶ φώτων προσαγωγὴν πρὸς τὴν τούτων τιμὴν ποιεῖσθαι, καθὼς καὶ τοῖς ἀρχαίοις εὐσεβῶς εἶθισται·** “ἢ γὰρ τῆς εἰκόνας τιμὴ ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαίνει”, καὶ **ὁ προσκυνῶν τὴν Εἰκόνα, προσκυνεῖ ἐν αὐτῇ τοῦ ἐγγραφομένου τὴν ὑπόστασιν**».

* * *

Οἱ Θεολόγοι τῆς **Εἰκονομαχικῆς Περιόδου**, οἱ ὅποιοι ἦσαν ὑπερ-ασπισταὶ τῆς Ὁρθοδοξίας, ἦσαν οἱ ἑξῆς:

- ὁ Ἅγιος Ἰωάννης Δαμασκηνὸς (~680-749)· ὁ Ἅγιος Γερμανὸς Α', Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως (~650-733)· ὁ Γεώργιος Κύπριος (πρῶτον ἡμισυ τοῦ Η' αἰ.)· ὁ Ἅγιος Ταράσιος Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως (730-806)· ὁ Θεόδωρος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων (745-768)· ὁ Ἰωάννης Ἱεροσολυμίτης· ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Θωμᾶς (807-821)· ὁ Ἐπίσκοπος Χαρρὰν τῆς Μεσοποταμίας Θεόδωρος Ἀβουκάρας (~735 γένν.)· ὁ Ἅγιος Νικηφόρος Κωνσταντινουπόλεως (758-828)· ὁ Ὁσιος Θεόδωρος Στουδίτης (759-826)· ὁ Ὁσιος Νικήτας Ἠγούμενος τῆς

Μονῆς Μηδικίου († 824)· ὁ Βασίλειος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων· ὁ Χριστοφόρος Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας (817-841)· ὁ Σωφρόνιος Α΄ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας (841-860)· ὁ Ἐπιφάνιος Σηλυμβρίας (β΄ φάσις Εἰκονομαχίας)· οἱ Ὅσιοι Θεόδωρος καὶ Θεοφάνης Γραπτοὶ (775-836, 778-845)· ὁ Ἅγιος Μεθόδιος Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως (~785-847).

Κοινή Διδασκαλία αὐτῶν, Ὁρθόδοξος κατὰ πάντα, ἦταν ἡ ἐξῆς:

• **α. Μὲ τὴν ἄρνησι** τῆς εἰκονίσεως, μαρτυρεῖται ἀπόρριψις τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως τοῦ Σωτῆρος μας Χριστοῦ, ἄρα ἔχουμε Μονοφυσιτισμόν, δηλαδὴ *Χριστολογικὴν αἵρεσι*·

• **β. Οἱ ἅγιες Εἰκόνες** φέρνουν στὸν νοῦ μας ὀλόκληρο τὸ Μυστήριον τῆς Θείας Οἰκονομίας:

«Ὅ,τι εἶναι ἡ Ἁγία Γραφή γιὰ τοὺς ἐγγραμμάτους, εἶναι ἡ Εἰκόνα γιὰ τοὺς ἀγραμμάτους· καὶ ὅ,τι εἶναι γιὰ τὴν ἀκοὴ ὁ λόγος, εἶναι γιὰ τὴν ὄρασι ἡ Εἰκόνα» (Ἱεροῦ Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ).

• **γ. Οἱ ἅγιες Εἰκόνες** μᾶς βοηθοῦν νὰ βιώσουμε τὸ Μυστήριον τῆς Θείας Οἰκονομίας:

«Ἐνῶ ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ σώματος ἀτενίζει στὴν Εἰκόνα, ὁ νοερός ὀφθαλμὸς τῆς καρδιάς καὶ ὁ νοῦς **προσηλώνονται στὸ Μυστήριον τῆς Ἐνσάρκου Οἰκονομίας**» (τοῦ Αὐτοῦ).

• **δ. Μὲ τὶς ἅγιες Εἰκόνες** βλέπουμε τὸν Κύριό μας καὶ τοὺς Ἁγίους καὶ συνομιλοῦμε μαζί τους:

«Οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι εἶδαν τὸν Κύριο μὲ τοὺς σωματικούς ὀφθαλμούς· καὶ τοὺς Ἀποστόλους τοὺς εἶδαν ἄλλοι· καὶ τοὺς ἁγίους Μάρτυρες ἄλλοι· ὅμως **ποθῶ κι ἐγὼ νὰ τοὺς βλέπω, μὲ τὴν ψυχὴ καὶ μὲ τὸ σῶμα...**

Ἐπειδὴ εἶμαι ἄνθρωπος καὶ ἔχω σῶμα, **ποθῶ καὶ σωματικῶς** νὰ ἐπικοινωνῶ καὶ νὰ βλέπω τὰ ἅγια» (τοῦ Αὐτοῦ).

• **ε. Οἱ ἅγιες Εἰκόνες** μᾶς παρακινοῦν στὴν δοξολογία τοῦ Θεοῦ:

«**Τὸ κάλλος** τῆς ἀγιογραφίας προσελκύει τὰ μάτια μου, καὶ σὰν χλοερὸ λιβάδι, μοῦ τέρπει τὴν ὄρασι, καὶ χωρὶς νὰ τὸ

καταλάβω γεννᾶ στην ψυχή μου την δοξολογία τοῦ Θεοῦ. **Εἶδα** την καρτερία τοῦ Μάρτυρος, την ἀνταπόδοσι τῶν στεφάνων, καὶ ἡ προθυμία σὰν φωτιὰ μὲ καίει γιὰ νὰ τὸν μιμηθῶ μὲ ζῆλο. Προσπίπτω καὶ προσκυνῶ τὸν Θεὸ διὰ μέσου τοῦ Μάρτυρος, καὶ κερδίζω τὴν σωτηρία» (τοῦ Αὐτοῦ).

• **ζ. Ἡ ἔξεικόνισις** δὲν ἀναφέρεται στὴν φύσι τοῦ εἰκονιζομένου· ἀλλὰ, ἀφορᾶ μόνο τὴν **μορφὴ τῆς ὑποστάσεως** (ἔμμορφος ὑπόστασις)· μόνον ὅ,τι θεᾶται-θεωρεῖται-βλέπεται ὑποπίπτει στὶς αἰσθήσεις καὶ διακρίνει μίαν ὑπόστασιν ἀπὸ ἄλλην εἰκονίζεται, δηλαδὴ ἡ **μορφὴ τῆς ὑποστάσεως**:

«Παντὸς εἰκονιζομένου, οὐχ ἡ φύσις, ἀλλ' ἡ ὑπόστασις εἰκονίζεται» ἢ «φύσις ἐν ὑποστάσει τεθεωρημένη» (Ὁσίου Θεοδώρου Στουδίτου).

* * *

Ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ Ἀδελφοὶ καὶ Ἀδελφές μου·

Θὰ ἤθελα νὰ κλείσω τὴν ταπεινὴ μου αὐτὴ ἀναφορὰ στοὺς Εἰκονοφίλους Ἀγίους Πατέρας, πρὸ καὶ μετὰ τὴν Ζ' Ἀγία Οἰκουμένηκὴ Σύνοδο, μὲ ἓνα συγκεκριμένο καὶ μάλιστα ἐπίκαιρο θέμα: τὴν *Εἰκόνα τῆς Ἀγίας Τριάδος*.

Ὑπὸ τὸ πρίσμα τῆς Θεολογίας τῶν Ἀγίων Πατέρων περὶ Εἰκόνων, δυνάμεθα νὰ δώσουμε μίαν ἐγκυρη ἀπάντησι στὸ ἐρώτημα, κατὰ πόσον ἡ *λαϊκὴ καὶ δυτικῆς προελεύσεως εἰκόνα τῆς Ἀγίας Τριάδος* εἶναι σύμφωνος πρὸς τὴν Θεολογία τῆς Ὁρθοδοξίας.

■ **Θέτουμε** τὸ θέμα τοῦτο ὅσο δυνατὸν ἀπλούστερα καὶ συνοπτικά:

Τί ἐπιτρέπεται νὰ εἰκονίζεται;

Ἀσφαλῶς, μόνον ἡ ὑπόστασις, ἡ *ἔμμορφος ὑπόστασις*· ὅ,τι ὑποπίπτει στὶς κτιστές μας αἰσθήσεις.

Οἱ Ὑποστάσεις τῆς Ἀγίας Τριάδος δὲν ἔχουν κτιστὴ καὶ ἐπομένως ὀρατὴ μορφὴ· δὲν εἶναι *ἔμμορφες Ὑποστάσεις*.

Ἐπομένως, οἱ Ὑποστάσεις τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος δὲν εἰκονίζονται.

Ἡ Εἰκὼν, ὡς ἐκτύπωμα τῆς *ἔμμορφου ὑποστάσεως*, χρειάζεται *πρότυπον*, μορφὴν.

‘Ο Υἱός καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ὁ Σωτήρας μας Χριστός, εἶναι ἔμμορφος ὑπόστασις, ἐφ’ ὅσον ἔχει σαρκωθῆ καὶ στὸ Θεανδρικὸ Πρόσωπό Του ἔχει ἐνωθῆ τὸ Ἄκτιστο καὶ τὸ Κτιστό.

Οἱ ἄκτιστες Ὑποστάσεις τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος δὲν ἐσαρκώθησαν, δὲν προσέλαβαν τὴν κτιστότητα, δὲν εἶναι ἔμμορφες Ὑποστάσεις· ἄρα, δὲν εἰκονίζονται.

* * *

Ἀδελφοὶ καὶ Ἀδελφές μου ἐν Χριστῷ·

Δὲν θὰ πρέπει νὰ λησμονοῦμε ποτέ, ὅτι ἡ καλύτερη, ἡ ὠραιότερη, ἡ ἐκφραστικώτερη, ἡ τελειότερη **Εἰκόνα** τοῦ Θεοῦ εἶναι ὁ Ἄνθρωπος.

Θὰ ἔχετε ἀσφαλῶς προσέξει, ὅτι ὁ Ἱερεὺς –κατὰ τὴν διάρκειά της Λατρείας– θυμιάζει τοὺς Πιστοὺς μὲ τὸν ἴδιο τρόπο πὺ θυμιάζει τὶς ἅγιες **Εἰκόνες**.

Ἡ πρᾶξις αὐτῆ ἔχει ἓνα μεγάλο θεολογικὸ βάθος: ἡ Ἐκκλησία χαιρετίζει τὴν **Εἰκόνα** τοῦ Θεοῦ μέσα στοὺς ἀνθρώπους· προσκυνεῖ τὴν **Παρουσία** τοῦ Θεοῦ, τὴν δόξα τοῦ Θεοῦ, στὸ ἀνθρώπινο Πρόσωπο· ὁ Θεὸς εἶναι παρὼν καὶ ὁ Ἄνθρωπος εἶναι βυθισμένος στὴν **Παρουσία** Του, ἀποτελεῖ *τόπον καὶ χῶρον θεοφάνειας-φανερώσεως τοῦ Θεοῦ*.

Ἡ ἀναφορά μας στὶς ἅγιες **Εἰκόνες**: ἡ θεολογία τῶν **Εἰκόνων**· ἡ ἀγιογράφησις τῶν **Εἰκόνων**· ἡ προσκύνησις τῶν **Εἰκόνων**, ἃς ὑπενθυμίζουν σὲ ὅλους μας τὸ χρέος *νὰ ἀνακαινίσουμε τὴν Εἰκόνα τοῦ Θεοῦ στὴν ὑπαρξί μας*.

Ἔχουμε τὸ μέγα προνόμιο νὰ εἴμεθα οἱ ζῶσες **Εἰκόνες** τοῦ Θεοῦ, τὰ μυρίπνοα καὶ δροσοβόλα Ἄνθη τῆς Ἐσχατολογικῆς Αὐγῆς...

Ἄς μὴν ἐπιτρέψουμε στοὺς ἑαυτοὺς μας τὴν ἐσχάτη ἔνδεια νὰ εἴμεθα *θλιβερά χάρτινα ἢ πλαστικά λουλούδια*, χωρὶς τὴν Πνοὴ καὶ τὴν Ζωὴ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Σᾶς εὐχαριστῶ!

+

*Τῷ δὲ Θεῷ
δόξα καὶ εὐχαριστία!*

(*) Ἡ Ὅμιλία αὐτὴ ἔλαβε μορφήν **Εἰσηγήσεως**, διότι κατὰ τὴν παρουσίασί της ἔγιναν ἐνίοτε ἐκτενεῖς ἀναλύσεις διευκρινιστικές, ἐπηκολούθησε δὲ καὶ **Διάλογος**. • Πρόκειται νὰ ἀναρτηθῆ σὲ **ἀρχεῖο ἡχοῦ**.